

Att gifta sig katolskt ***– en första vägledning***

av Göran Fäldt

Se filmen

”Att gifta sig katolskt”

på Youtube kanalen Katolsk Horisont

Imprimatur

Biskop Kardinal + Anders Arborelius ocd.

2019-01-10

ISBN 978-91-519-0599-0

Innehåll

Bokning av präst och kyrka

Rituale, regler och bestämmelser

Frihet till äktenskap – hinder för äktenskap

Förberedelserna

Bröllopet

Äktenskapets sakrament

Samtycket – vigsellöftena

Civilrättslig giltighet

Intygen om de blivande makarnas dop och konfirmation

Giltigheten för den katolska vigseln

Tiden och platsen för vigseln. Val av officiant.

Vigseln

Vigsel i utlandet

Dispens för konfirmation

Dispens från den katolska formen för vigsel

Ordnandet av kyrkorummet och kyrkliga avgifter.

Årsdagen av bröllopet.

Bokning av präst och kyrka

De katolska parterna bokar präst och katolsk kyrka till ett visst datum och viss tid *innan* de bjuder in bröllopsällskapet och bestämmer festlokal. De kontaktar pastorsämbetet i församlingen i god tid. Om de önskar annan präst än någon i hemförsamlingen, eller önskar sitt bröllop i annan katolsk församling, måste kyrkoherden i hemförsamlingen underrättas för delegationens skull. Parterna gör i de flesta fall alla förberedelser i hemförsamlingen. Om inte kyrkoherden själv assisterar paret som gifter sig ger han en delegation till någon av sina kaplaner eller någon diakon som också har vigselrätten i kyrkan och i civilrättslig mening. Alla dokument arkiveras i hemförsamlingen. Sker vigseln på annan ort skickas dokumenten i kopior till den aktuella församlingen och prästen. Sker vigseln utomlands skickas all dokumentation till Biskopsämbetet i Stockholm som sedan skickar dokumenten till den utländska församlingen eller till det biskopsämbete som har ansvaret.

Om den ena parten inte är katolik, och paret önskar katolsk vigsel i en kyrka i annat samfund, måste paret höra sig för om den andra kyrkans villkor innan datum bestäms. Katolsk vigsel kan alltså äga rum i annan kyrka om tillstånd ges av det samfundet eller kyrka och om katolsk präst eller diakon är tillgänglig för att ta emot vigsellöftena i den andra kyrkan.

Rituale, regler och bestämmelser

I Stockholms katolska stift följer vi en vigselordning från 2018 (Katolska liturgiska nämnden, Stockholm, 2018, Veritas förlag) som bygger på *Ordo*

celebrandi matrimonium från 1991. Reglerna för katolsk vigsel grundar sig på *Katolska kyrkans katekes* (Artikel VI, §§ 2331 - 2400; Artikel VII, §§ 1601 - 1666) och kyrkolagen (§§ 1055 - 1165), också kallad den kanoniska lagen (*Codex Iuris Canonici*, CIC).

Katekesen och kyrkolagen grundar sig på den katolska bibeln, de kyrkliga konciliernas undervisning och aposteln Petrus' efterträdare, Kristi ställföreträdare, den helige fadern, påvens, auktoritet.

Frihet till äktenskap – hinder för äktenskap

Innan paret påbörjar den äktenskapliga förberedelsekursen måste man tillsammans muntligt fastställa om det finns frihet eller inte att ingå äktenskap. Det kan man säga är det första informella steget för att senare anhålla om vigsel tillstånd. En katolik frågar ofta: "Kan jag gifta mig med en protestant?" Svaret är "Ja", genom ett dispensförfarande i vigselanmälan. Kyrkan ger tillstånd för par *med olika konfession* tillstånd att ingå äktenskap (se vigselanmälan sid 5).

Finns objektiva hinder börjar man inte förberedelsekursen. Hinder kan till exempel bestå i ett tidigare äktenskap som inte kunnat ogiltigförklaras eller att förutsättningar för livsgemenskap av andra skäl inte finns. Andra hinder beskrivs i CIC § 1095; här nämns orsaker av till exempel psykologisk natur. Bestående fysisk oförmåga att utföra den sexuella akten är hinder för äktenskaps ingående. Den som avsiktligt genomgått sterilisering har alltså därigenom infört hinder. Det kristna samvetet upptäcker i en sådan medveten handling synden mot den gudomliga planen för människan. Den icke döpte har genom naturlagen en förståelse av avvikelsen genom förnuftet. Ett äktenskap som visar sig vara infertilt gör däremot inte äktenskapet ogiltigt och kan inte frånta livsgemenskapen dess sakramentala karaktär. Om den ena parten inte är döpt, eller tillhör en annan religion, har den katolska parten ändå friheten att ingå äktenskap, även om förbundet då inte kan ha sakramental karaktär och bara kan vara bindande för den katolska parten. Om den icke katolska parten senare mottar dopet, blir äktenskapet samtidigt sakramentalt och bindande så länge båda lever.

Förberedelserna

Bröllopet *förbereds* på två sätt, parallellt eller vid olika tillfällen. Det ena är den förberedande kursen (se *Vigselordningen*, inledning II:15) och det andra den

officiella vigselanmälan enligt Stiftets blankett. I den senare ställs alla frågor om äktenskapets rättigheter och förpliktelser som måste besvaras och undertecknas skriftligt. Frågan om barnens dop och kristna fostran tas alltid upp till diskussion. Formuläret skall innehålla alla nödvändiga personuppgifter. Någon gång under denna förberedelsetid begär paret hindersprövning av Skatteverket och får om inga civila hinder finns vigselintyg som överlämnas till den präst eller diakon som ansvarar för vigseln. Efter vigseln är prästen eller diakonen förpliktad att insända vigselbeviset utan dröjsmål till registreringsmyndighet.

Bröllopet

Bröllopet firas antingen enligt ordningen för mässa eller ordningen utan mässa. Är den ena parten katekumen, alltså i förberedelsen till det kristna dopet, eller icke-kristen, sker vigseln enligt särskild av katolska stiftet bestämd ordning. *Den borgerliga vigseln* är inte obligatorisk i Sverige eftersom Kyrkan har vigselrätt i civilrättslig mening. I vissa fall kan borgerlig vigsel vara nödvändig om den kyrkliga vigseln äger rum i utlandet och svenskt vigselintyg efter hindersprövning krävs för friheten att ingå äktenskap i det andra landet. I fall då ena eller båda parterna är utländska medborgare, kan tillstånd från ambassad i Sverige krävas. Det kan i det fallet innebära en avgift. Skattemyndighetens hindersprövning i Sverige är alltid kostnadsfri. Den kommande vigseln i utlandet blir då civilt giltig i båda länderna.

Man säger att prästen, eller diakonen, ledsagar, assisterar och välsignar paret i den liturgiska handlingen i kyrkorummet, eller kapellet. Det är nämligen paret som viger sig, det är Gud som sammanfogar dem och det är kyrkan som välsignar dem. Det är Gud som har skapat äktenskapet som ett fundament för alla människor. Slutvälsignelsen på svenska över brudparet är tagen från *Rito del matrimonio*, Libreria editrice Vaticana, 2008).

Mannen och kvinnan ger sig själva som gåva till den andre för att de skall "bli ett kött" (1 Mosebok 2:24). Gåvan de ger av sig själva som fria personer sammanfaller med den nåd Gud i sin kärlek ger dem i det ögonblick de samtycker inför prästen eller diakonen. Kyrkan säger att Kristus upphöjt äktenskapet till värdigheten av ett sakrament. I Katekesen (§ 1617) läser vi att "hela det kristna livet är präglad av Kristi och kyrkans bröllopskärlek", vilket ytterligare förklarar äktenskapets sakramentala karaktär.

Äktenskapets sakrament

Det kristna äktenskapet är enligt Kyrkans lära ett sakrament och måste därför förberedas genom en äktenskapsförberedande kurs. Makarna ger varandra sakramentet vid bröllopet och lever sedan sakramentet i hela det gemensamma livet som man och hustru (jfr *Katekesen* § 1617).

Kursens syfte är att upplysa de blivande makarna om äktenskapets karaktär av livsgemenskap, familjebildning och därmed öppenhet för barn. De blivande makarna bereds tillfälle att bli medvetna om sitt personliga ansvar för äktenskapets bestående så länge båda makarna lever och att känna sig trygga i sin ömsesidiga relation och kallelse som kristna.

Samtycket – vigsellöftena

Det som konstituerar äktenskapet är det fria samtycket och det som ger äktenskapet dess karaktär av ouplösligt förbund är den äktenskapliga akten öppen för barn. Samtycket uttrycks i vigsellöftena. Den äktenskapliga, sexuella, akten bekräftar det fria samtycket och ger det fullständiga innehållet i det kristna begreppet bröllop.

De blivande makarna måste vara fria som personer att gifta sig och psykiskt och fysiskt kapabla till det äktenskapliga förbundets skyldigheter och rättigheter (se *den kanoniska lagen*, §§ 1055 - 1107). De kan inte gifta sig om de är bundna av ett tidigare ingånget äktenskap som slutat i separation eller civil skilsmässa. Om de varit förlovade med någon annan måste förlovningen vara bruten och accepterad, innan de förlovar sig med den de skall gifta sig med. Har de som kristna haft tidigare relationer eller levt som man och hustru utan att vara gifta (samboende eller i annan fri förening), kan de förlova sig och ingå katolskt äktenskap först efter att ha mottagit *försoningens sakrament* (bikten). Har de utanför äktenskapet blivit föräldrar till egna barn måste de som kristna fullfölja sitt föräldraansvar enligt gällande lag. Är de blivande makarna samboende utan äktenskap som katoliker när de anmäler sig till vigsel, måste särskilt samtal föras under förberedelserna så att de blivande makarna har tillfälle att förhålla sig till Kyrkans position i denna viktiga fråga. Det är i sådana fall lämpligt att paret rekommenderas fullständig avhållsamhet fram till vigseln och bröllopet. I de flesta fall accepterar paret gärna en sådan disciplin som en övning i kyskhetens dygd. Kyskheten är en dygd som makarna lär sig uppskatta mer och mer under sitt äktenskap. De lär sig att odla dygden i sin kärlek. Om paret redan har barn måste frågan om barnets eller barnens dop tas upp i särskilt samtal.

Äktenskapet är i sig ett vittnesbörd om Guds vilja och plan för människorna. Om det redan finns barn bör man för vittnesbördets skull skilja på tiden för barnets eller barnens dop och föräldrarnas vigsel.

Civilrättslig giltighet

Om de blivande makarna inte har svenskt medborgarskap men har permanent uppehållstillstånd kan de gifta sig. Har bara den ena parten permanent uppehållstillstånd och den andra parten utvisas ur landet, har den kristna livsgemenskapen prioritet och båda måste som gifta lämna landet. Har någon av parterna, eller båda, dubbelt medborgarskap, måste de civilrättsliga följderna av den katolska vigseln garanteras.

För att den katolska vigseln skall ha civilrättsligt status som äktenskap måste hindersprövning göras genom Skattemyndigheten och vigselintyg erhållas för vigsel. Hindersprövningen gäller i 4 månader efter det datum då den utfärdats av myndigheten.

Intygen om de blivande makarnas dop och konfirmation

De blivande makarna skall vara döpta och konfirmerade och vara tillräckligt mogna för att kunna inse betydelsen av ett fritt samtycke till äktenskap. Det katolska dopintyget får *inte vara äldre än sex månader*. Det är på dopdokumentet i dopförsamlingen som anteckning om vigsel görs för framtiden.

Paret bör ha haft en tillräckligt lång förlovningstid fram till sin vigsel. Om det för någon part varit omöjligt att få fram dopintyg från dopförsamlingen i något land, måste annat intyg skrivas av personer som känner parten eller parterna. Ett formulär för försäkran under ed skall i sådana fall undertecknas med uppgift om plats och datum.

Giltigheten för den katolska vigseln

Vigseln skall ske enligt den katolska riten inför en Kyrkans representant, präst, diakon eller biskop och inför vittnen.

Tiden och platsen för vigseln. Val av officiant.

Vigseln kan ske i en ceremoni enligt det katolska ritualet utan mässa eller under den heliga bröllopsmässan. Är den ena parten inte katolik bör man undvika vigseln under en mässa som alltid innebär kommunion. Kyrkan har då inte rätt att ge kommunionen till den icke katolska parten, såvida inte biskop, på parets begäran, och efter prövning, gett tillstånd till kommunion för den icke katolska parten för detta särskilda tillfälle enbart.

Katolska kristna ingår alltid genom sin enhet med Kyrkan äktenskapet inför en representant för den Katolska kyrkan. Äktenskap ingånget i annat samfund är ogiltigt ingånget men kan konsolideras vid senare tillfälle i en katolsk form.

Val av kyrkorum avgörs av paret i samråd med den präst eller diakon som paret kontaktat för vigseln.

Paret samråder alltid först med den präst eller diakon de önskat för sin vigsel om de yttre detaljerna innan datum bestäms för vigseln. Skulle präst eller diakon insjukna vikarierar annan präst eller diakon vid vigseln eller i bröllopsmässan.

Vigseln

Planeringen av själva vigseln görs med den tjänstgörande officianten i god tid före vigseln, lämpligen redan under tiden för den äktenskapsförberedande kursen, som vanligtvis ges av annan person, präst eller diakon. Med vigselprästen eller vigseldiakonen görs alla slutförberedelser, val av texter, genomgång av parets rörelser och plats i kyrkorummet, musik, in – och uttåg, tid och plats för fotografering och gratulationer.

Vigsel i utlandet

Vigsel i utlandet kan ske med officiant från hemförsamlingen eller med officiant från utlandet. Om vigseln skall ske i utlandet måste officianten i den församlingskyrkan ha delegation från kyrkoherden i den församling där de blivande makarna är bosatta. Paret måste i god tid visa upp namn på vigselkyrkan i utlandet och fullständig adress till dess pastorsämbete eller till biskopsämbetet för den församlingen. Namn och adress, e-post och mobil, till präst, diakon eller biskop som ska assistera de blivande makarna bör lämnas till hemförsamlingen i Sverige som vidarebefordrar uppgifterna till biskopsämbetet i Stockholm. Det kan vara viktigt att få dessa uppgifter från prästen själv och inte direkt från ”nätet” som kan innehålla inaktuella uppgifter.

Om präst eller diakon från annan församling utomlands ska assistera de blivande makarna, måste han ha delegation från kyrkoherden i de blivande makarnas hemförsamling.

Det är i allmänhet av flera skäl, till exempel resor och uppehälle, svårt att delta i en äktenskapsförberedande kurs i utlandet. Paret gör klokt i att anmäla sig till kursen i hemförsamlingen. Finns kursen i annan församling kan man efter överenskommelse välja den plats som för båda parter är mest praktiskt. Intyg från genomgången kurs ska alltid efterfrågas och medfölja till den officiella slutliga vigselanmälan.

Dispens

Om det finns allvarliga skäl kan dispens från konfirmationens sakrament erhållas genom kyrkoherde eller biskop. Konfirmationens sakrament kan i sådana fall mottas vid senare tillfälle efter förberedelse.

De blivande makarna kan inte vara nära släktingar och måste ha uppnått myndig ålder enligt landets lagar där de lever. Graden av släktskap måste noga fastställas, om släktskap finns. (Se närmare kanoniska lagen § 1091).

Dispens från den katolska formen för vigsel

I vissa fall kan det vara praktiskt omöjligt att gifta sig inför en representant för den Katolska kyrkan. Det kan handla om dramatiska yttre förhållanden under en resa eller akutsituation på ett sjukhus. Paret kan frukta att tiden för en vigsel kan gå förlorad. Villkoren för dispens från den katolska vigselformen måste i sådana fall gås igenom i god tid.

Ordnandet av kyrkorummet och kyrkliga avgifter.

Frågorna kring musik och utsmyckning av kyrkorummet måste i god tid diskuteras i samtal mellan paret och Kyrkans representant. Det finns inga fastställda avgifter i Kyrkan för att gifta sig katolskt men gåvor eller gåva till officianten är vanligt och tradition men inte ett obligatorium. I Sverige skall de blivande katolska makarna vara registrerade medlemmar i den Katolska kyrkan. Den part som inte är medlem i Katolska kyrkan ska från sin kyrka begära utdrag ur dopbok och eventuellt intyg om konfirmation före vigseln.

Årsdagen av bröllopet.

De gifta värdesätter ofta den särskilda välsignelsen som Kyrkan kan ge på årsdagen av bröllopet. Numer förekommer också ofta en enkel ceremoni med förnyelse av vigsellöftena. Det är naturligtvis valfritt. För många är löftena givna högtidligt en gång för alla och man ser en förnyelse av löftena som om de varit bristfälliga. Andra upplever en djupare inbördes kärlek genom löftesförnyelse. Det kan ske i samband med kyrkliga händelser som vällfärd eller reträtter för gifta. Ibland vill man förnya sina löften som tacksägelse för barnens födelse.

För frågor, skriv gärna till Göran Fäldt, gr.faltd@gmail.com

2018-12-06